

EKONOMIKA JAVNEGA SEKTORJA
S
PRORAČUNSKIM FINANCIRANJEM

KAZALO

1	Značilnosti vloga in pomen javnega sektorja.....	4
1.1	5 funkcij države v sodobnih družbah.....	4
1.2	Javne dobrine.....	4
1.3	Esternalije.....	5
1.4	Povezanost javnega in zasebnega sektorja.....	5
1.4.1	Javni sektor in konkurenčnost gospodarstva.....	5
1.4.2	Globalizacija in javni sektor.....	6
1.5	Okvir gospodarskih in socialnih reform za povečanje blaginje v Slo.....	6
1.5.1	RAZVOJNE PRIORITETE.....	6
1.5.2	ZAKAJ REFORME.....	6
1.5.3	KAJ PRINAŠAJO REFORME.....	6
1.5.4	Učinkovita država.....	7
2	Javna izbira.....	7
2.1	Teorija javne izbire.....	7
2.2	Pripornikova dilema.....	7
2.3	Subjekti javne izbire.....	8
2.4	Aplikacija javne izbire.....	8
2.5	Članek: Nauk utapljajočega se madžarskega tigra.....	8
3	Privatizacija in (de)regulacija JS.....	8
3.1	Pojem privatizacije.....	8
3.2	Cilji privatizacije.....	9
3.3	Oblike privatizacije.....	9
3.3.1	Oblike razdelimo v dve skupini.....	9
3.3.2	Druge oblike zagotavljanja storitev JS :.....	9
3.4	Razlogi za privatizacijo.....	10
3.5	Težave pri privatizaciji.....	10
3.6	Model spremembe državnih institucij na lokalni ravni.....	10
	10
3.7	Opredelitev regulacije naravnih monopolov.....	10
3.8	Oblike regulacij naravnih monopolov.....	11
3.9	Deregulacija naravnih monopolov.....	11
3.10	Predlog zakona JZP.....	11
4	Ugotavljanje rezultatov poslovanja JS.....	12
4.1	Dva pogleda na učinkovitost.....	12
4.1.1	Alokacijska učinkovitost.....	12
4.1.2	X – učinkovitost.....	12
4.2	Problematika merjenja učinkovitosti JS.....	13
4.3	Agreatni kazalniki.....	13
4.4	Članek: privatizacija zdravstva - past ali priložnost?.....	13
5	Reforma JS.....	14
5.1	Teoretični pogledi in vzroki za reformo.....	14
5.2	Reforma JS po posameznih državah.....	14
5.2.1	Velika Britanija.....	14
5.2.2	Nizozemska.....	14
5.2.3	Avstralija.....	14
5.2.4	Nova Zelandija.....	14
5.2.5	ZDA.....	14
5.2.6	Kanada.....	14
5.3	Reforma JS v državah na prehodu.....	14
5.4	Reforma v Sloveniji.....	15
5.5	Članek: Kakšen bo svet leta 2020 ?.....	15
6	Centralizacija in decentralizacija JS.....	15
6.1	Decentralizacija.....	15

6.2 Prednosti decentralizacije.....	16
6.3 Kazalci centralizacije in stopnje centralizacije.....	16
6.4 Izbrani dejavniki centralizacije / decentralizacije.....	16
6.5 Enoten kazalec centralizacije.....	16
6.6 Članki :.....	17
6.6.1 Why decentralization.....	17
6.6.2 Zakon o financiranju občin.....	17
7 Teorije rasti javnega sektorja in ekonomski učinki zadolževanja.....	18
7.1 Vzroki rasti JS.....	18
7.2 Izbrani makroekonomski modeli naraščanja javnih izdatkov.....	18
7.3 Viri financiranja javnofinančnega primanjkljaja.....	18
7.4 Vrste javnofinančnega primanjkljaja(fiskalnega deficita).....	19
7.5 Delitev javnega dolga.....	19
7.6 Posledice zadolževanja.....	19
7.7 Članki :Dolgoročna vzdržnost slovenskega pokojninskega sklada.....	19
8 Proračun in javni izdatki v Sloveniji.....	20
8.1 Sestava proračuna.....	20
8.2 Sestava proračuna - splošni del.....	21
8.3 Stopnje sprejemanja proračuna.....	21
8.4 Financiranje občin.....	21
8.5 Poraba občin RS.....	21
8.6 Članek :Premier in fin. Minister predstavila predlog proračuna.....	22
9 Ekonomski učinki davkov in davčna politika.....	22
9.1 Osnovna delitev prihodkov JS.....	22
9.2 Zelene lastnosti davčnega sistema.....	22
9.3 Davčna načela.....	23
9.4 Delitev davkov.....	23
9.5 Ekonomski in neekonomski učinki davkov.....	23
9.6 Dodatek :Glavne predlagane rešitve v davčni reformi.....	23
10 Evropska unija in javni sektor.....	24
10.1 Evropski socialni model.....	24
10.2 Proračun EU.....	24
10.3 Proračun EU in Slovenija.....	25
10.4 Javna uprava SLO ob vstopu v EU.....	25
10.5 Članki: EU in javni sektor.....	25

1 Značilnosti vloge in pomen javnega sektorja

1.1 5 funkcij države v sodobnih družbah

1) ALOKACIJSKA FUNKCIJA

Tržni mehanizem zagotavlja učinkovito alokacijo, če je na trgu mnogo kupcev in prodajalcev, če obstaja homogen izdelek, če so prisotni naraščajoči mejni stroški produkcije, produkcija in potrošnja ne povzročata zunanjih učinkov in je vsem na voljo informacija o izdelku. Če ti pogoji niso izpolnjeni, tržni mehanizem ne zagotavlja učinkovite alokacije resursov in govorimo o nepopolnosti trga.

Najpogostejši vzroki za nepopolnost trga:

- I. **Obstoj javnih dobrin** ekonomsko ni mogoče izključiti posameznika iz potrošnje, ker so mejni stroški oskrbe enaki nič. (OBRAMBNI SIST:DRŽAVE)
- II. **Zunanji učinki (eksternalije)** dobrine lahko povzročajo pri proizvodnji ali potrošnji pozitivne ali negativne zunanje učinke (negativna eksternalija = onesnaževanje okolja s strani proizvajalca)
- III. **Nepopolna konkurenca** nastopajo padajoči povprečni stroški (NARAVNI MONOPOL)
- IV. **Nepopolnost informacij** kupec nima vedno na voljo popolni in natančno informacijo o produktu, zato država prevzema obveščanje kupcev npr o škodljivosti
- V. **Negotovost** za mnoge oblike trga zasebni trgi ne obstajajo oz ne opravljajo obro svojih funkcij, zato v teh primerih država prevzame odgovornost (SOC ZAV)

2) PRERAZDELITVENA ALI DISTRIBUCIJSKA FUNKCIJA

JS naj bi s to politiko zagotavljal sprejemljivo porazdelitev dohodka. Porazdeljevanje se opravlja v dveh stopnjah:

- I. **Progresivna obdavčitev**; premožnejši plačajo višje davke in prispevke kot manj premožni
- II. **Koristi ki jih posamezniki** prejema od JS, niso v sorazmerju s vplačanimi sredstvi (enakost osnovnega izobraževanja, policijsko varstvo...)

Lorenzova krivulja

3) STABILIZACIJSKA FUNKCIJA

Je zavestno usmerjanje gospodarstva za doseganje visoke stopnje zaposlenosti, stabilnosti cen, zadovoljivega salda TR plačilne bilance in zadovoljive stopnje gospodarske rasti. To se dosega z usklajevanjem monetarne in fiskalne politike.

4) REGULATORNA FUNKCIJA

Z regulatornimi politikami skuša JS v določenih situacijah usmerjati obnašanje ljudi in podjetij, ter izvaja sankcije v primeru neupoštevanja tega. Izvaja se predvsem z **dekreti** (količinska omejitev uvoza) in **davčno politiko** (carinska stopnja).

5) INFORMACIJSKA FUNKCIJA

Temelji na domnevi o nepopolni informiranosti potrošnikov, ker jim ponudniki na trgu določenih informacij niso zainteresirani posredovati. Zato je JS aktiven pri reguliranju sporočil, ki jih morajo proizvajalci posredovati potrošnikom.

1.2 Javne dobrine

So dobrine, katerih uporaba s strani ene osebe ne zmanjšuje uporabnosti drugim osebam (spomeniki, radio, svetilniki...)

Glavna značilnost javnih dobrin je da so mejni stroški dodatne uporabe enaki nič. Javne dobrine lahko enačimo s popolnimi pozitivnimi eksternalijami za vso družbo. Skupna uporaba je prva ločnica javnih dobrin od zasebnih, ki je lahko na kapaciteto omejena (kopališče) ali neomejena (obramba).

Druga značilnost je neizključljivost v uporabi; za obrambo to drži, za avtocesto pa je potrebno plačati prispevek, čeprav je javna dobrina).

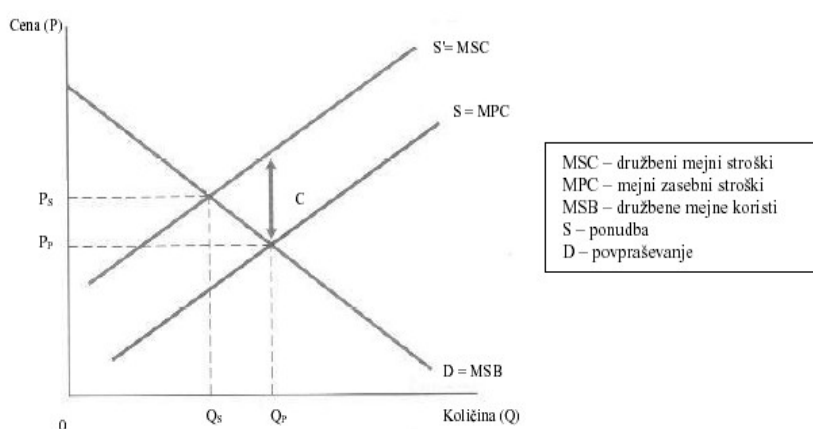
Pojavi pa se **zastojkarski problem** zaradi načela neizključljivosti, ker posameznik teži k uporabi javne dobrine brez plačila prispevka.

1.3 Esternalije

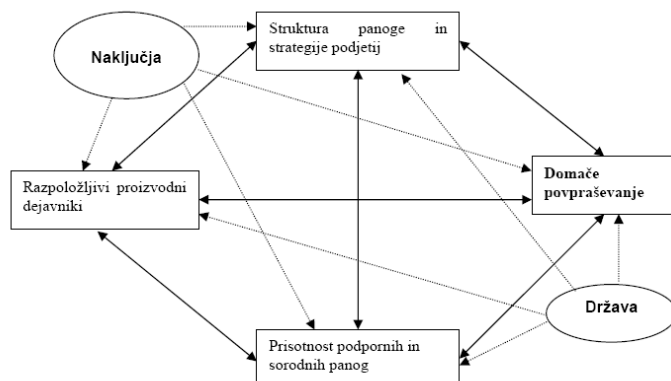
Pojavljajo se kot neplačilo za korist (zunanja ekon.) ali škodo (zunanja disekon.), ki jo eko subjekt povzroči s svojim ravnanjem. Posebnost eksternalij so cene, ki v realnosti ne obstajajo oz ne obstajajo v normalnem smislu.

Zunanji učinki:

- 1) **Eksterne disekonomije v proizvodnji** stroški ki so nastali pri drugih proizvajalcih in niso neposredno vpleteni v proizvo določenega blaga, nastanejo pa kot posledica razširitve proizvodnje tega blaga
- 2) **Eksterne disekonomije v porabi** predstavljajo nepravilne stroške porabnika, ki jih s svojo porabo povzroči drugim porabnikom
- 3) **Eksterne ekonomije v proizvodnji** so koristi, ki jih proizvajalec povzroča drugim proizvajalcem zaradi razširitve vpliva svoje proizvodnje na druge
- 4) **Eksterne ekonomije v porabi** koristi, ki jih porabnik s svojo porabo povzroča drugim porabni
- 5) **Tehnične eksternalije** nastanejo, ko s povečanjem obsega proizvodnje padejo LA ter povzročijo presežek cene nad mejnimi stroški in posledično vodijo v monopol.

1.4 Povezanost javnega in zasebnega sektorja

Slika 2.6.1 : Porterjev diamante (Vir: Porter, 1990.)

1.4.1 Javni sektor in konkurenčnost gospodarstva

Mednarodna konkurenčnost gospodarstva je opredeljena kot sposobnost doseganja dolgoročne gospodarske rasti in gospodarske strukture, ki se lahko enostavno prilagaja spremembam povpraševanja na svetovnem trgu.

Na konkurenčne prednosti držav naj bi vplivali naslednji med seboj odvisni dejavniki:

- a) **Razpoložljivi proizvodni dejavniki** naravni viri, infrastruktura, ljudje in njihovo znanje, kapitalski viri
- b) **Značilnosti domačega povpraševanja** za podjetja je zelo pomembno kako razumejo in odgovarjajo na potreba trga. Ključno vlogo ima domače povpraševanje, ker podjetje hitreje in lažje zaznajo impulze iz bližnjega okolja kot pa oddaljenega
- c) **Prisotnost podpornih** (pridobivanje poslovnih provin) **in sorodnih dejavnosti** (usklajevanje in delitev dejavnosti na vseh stopnjah poslovnega procesa)
- d) **Struktura panoge in strategije podjetij** močna domača konkurenca dviguje nacionalno produktivnost in sili podjetja k povečanju tržnega deleža s prodajo na svetovnih trgih

Na dogajanje v nacionalnem gospodarstvu pa vplivata še 2 dejavnika:

- e) **Aktivnosti politično-gospodarskih institucij** lahko pripomorejo k oblikovanju konkurenčnih prednosti domačih podjetij, ali pa jih zavirajo
- f) **Naključja** so nepredvidljivi dogodki, ki so zunaj nadzora ali podjetij.

1.4.2 Globalizacija in javni sektor

Globalizacija je širjenje, poglobljanje in pospeševanje procesov svetovnega povezovanja in pomeni soodvisnost in soodgovornost. Z globalizacijo je najbolj ogroženo vodenje socialne politike. Izjemen vpliv ima tudi na nadaljnji razvoj upravnih sistemov – partnerska vloga države. Poudarjen je medsebojni vpliv javnega in zasebnega sektorja ter doseganje ravnotežja med izvršilno, zakonodajno in sodno oblastjo na eni strani, in zakoni tržišča, industrije in uporabnikov na drugi strani.

Globalizacija vpliva na delovanje zasebnega in tudi javnega sektorja, ter spreminja odnose med njima.

Administrativna učinkovitost upravljanja procesa za racionalizacijo javne uprave...zahteva **sodobni menedžment**, ki bo zagotavljal nadaljnji razvoj upravnega sistema in vzpostavitev javnega sektorja ki bo z zasebnim sektorjem tvoril sinergijsko celoto za doseganje večjih učinkov.

1.5 Okvir gospodarskih in socialnih reform za povečanje blaginje v Slo

1.5.1 RAZVOJNE PRIORITETE

- konkurenčnost in gospodarska rast,
- ustvarjanje, pretok in uporaba znanja,
- učinkovita in cenejša država,
- moderna socialna država in večja zaposlenost,

1.5.2 ZAKAJ REFORME

- tranzicijska inercija,
- meje rasti gradualizma,
- dramatično upadanje konkurenčnosti,
- rigidnost korporativizma,
- izziv dolgožive družbe,
- birokratiziranost poslovnega okolja in neučinkovita država,

1.5.3 KAJ PRINAŠAJO REFORME

- več ekonomske svobode,
- enostavnejše in bolj pregledno delovanje države,
- podjetništvu bolj naklonjeno in prijazno državo,
- odpravo različnih birokratskih in administrativnih ovir,
- bolj učinkovito in tržnim razmeram ustrezno lastniško strukturo,
- nižje davčne obremenitve in poenostavljene davčne predpise,
- bolj pregleden sistem socialnih pomoči, ki spodbuja aktivnost posameznikov,
- bolj učinkovit sistem spodbud za pretok znanja med gospodarstvom in univerzami,
- vejo ekonomsko liberalizacijo trgov,

-
- možnosti za investiranje in lažji dostop do finančnih virov,
 - nabor velikih nacionalnih projektov, podprtih s sredstvi iz EU skladov

1.5.4 Učinkovita država

Ključno dobro delovanje sodstva, pravosodja in JAVNE UPRAVE (vključevanje načel in menedžerskih ukrepov ZS – modernizacija JU v smeri večje uspešnosti in učinkovitosti)

decentralizacija in razvoj upravljanja + večja učinkovitost javnega menedžmenta; umik države iz gospodarstva (vključno z zmanjšanjem nepotrebnih regulacij); **javno-zasebno partnerstvo; uvajanje načela dobrega vladanja in transparentnosti, izboljšati odnos do uporabnikov**

Izzivi, cilji, usmeritve in ukrepi

Zmanjševanje neposredne vloge države v gospodarstvu s spodbujanjem javno zasebnega partnerstva

- Povečevanje učinkovitosti države in vodenja javne uprave z uvajanjem načel in prakse novega javnega upravljanja (new public management)
- Zmanjševanje implementacijskega deficita
- Izboljšanje učinkovitosti in participativnosti političnega odločanja
- Vzpostavitev proaktivnega delovanja tistih akterjev, organizacij in institucij, ki nadzirajo nosilce javnih pooblastil in tokove kapitala
- Vzpostavitev višje ravni profesionalizacije vseh ključnih akterjev
- Opustitev političnega kadrovanja v nadzorne svete in večja transparentnost kadrovanja
- Koordinacija dejavnosti nadzornih služb, uradov in agencij ter policije in tožilstva.

2 Javna izbira

2.1 Teorija javne izbire

Je preučevanje politike z metodami ekonomske analize.

Javna izbira pomeni javno odločitev o stvarih, ki se tičejo vseh ljudi. Izhodišče teorije javne izbire je da se tudi v politiki posamezniki obnašajo racionalno, torej tako, da skušajo maksimizirati svojo korist.

2.2 Pripornikova dilema

Je eden pod osnovnih analitičnih pripomočkov teorije javne izbire. Analiza pripornikove dileme nam omogoča naslednje ugotovitve:

≈ **Racionalno obnašanje posameznikov** (maksimiranje individualne koristi) ne vodi niti v izid, ki je optimalen za posameznika niti družbo

≈ **Koordinacija ravnanja posameznikov** omogoča dosego optimalnejšega izida

≈ **Koordinacija mora omogočati medsebojno komuniciranje** in zagotavljati možnost **kaznovanja** neizvrševanja dogovora

Koordinacija pomeni medsebojni dogovor o ravnanju

Domneva v ozadju pripornikove dileme je, da sta 2 pripornika (A in B) zaprta v preiskovalnem zaporu zaradi kraje, pri čemer tožilec nima dovolj dokazov in skuša od njiju izsiliti priznanje. Tistemu, ki bo priznal dejanje obljubi oprostitevno sodbo, drugega čaka 10 let zaporne kazni. Če priznata oba, bi tožilec obema naprtil po 5 let zapora. Tožilec tudi poskrbi, da pripornika na noben način ne moreta komunicirati, pri čemer želi doseči večjo učinkovitost prepričevanja. Vsak pripornik se mora sam pri sebi odločiti, ali bo dejanje priznal ali ne, vendar so posledice odvisne tudi od tega, kaj bo storil drugi. **Izbiri v kateri upoštevamo izbiri drugih imenujemo STRATEŠKA IZBIRA.** Pri tem pripornik razmišlja, če prizna drugi je na slabšem, ker dobi 10 let zapora, če prizna sam je na boljšem, ker v najslabšem primeru dobi 5 let zapora. Vendar ta odločitev ni najboljša, ker A ne more vplivati na izbiri B in zase ne more zgolj s svojim ravnanjem zagotoviti **OPTIMALNEGA IZIDA.** Četudi bi se pripornika dogovorila, da nihče od njiju ne prizna, takšen dogovor **nebi bil stabilen.** Ker lahko A še vedno lahko zmanjša svojo kaznen, če bi prekršil dogovor in priznal. **Takšno kršenje dogovora s katerim na škodo manjše skupne koristi maksimiziramo osebno korist in kršimo obveznost, imenujemo PROBLEM ZASTONJKARSTVA.** Nevarnost zastonjkarstva obstaja, če neupoštevanje dogovora ni sankcionirano. Pripornikova dilema situacijo, pri kateri racionalno sodelovanje subjektov ne vodi v izid, ki je optimalen za posameznika ali celoto.

2.3 Subjekti javne izbire

Med subjekte javne izbire uvrščamo:

1) **URADNIŠTVO**; birokrati maksimizirajo proračun in povečuje količino outputa prek družbenega optimuma. V uradu morajo biti zadovoljni s svojimi fixnimi plačami. Urad je neprofitna organizacija, ki se v osnovi financira z dotacijami in subvencijami in kjer si noben posameznik ne more prilastiti razlike med stroški in prihodki.

2) **INTERESNA SKUPINA** je skupina posameznikov, ki imajo skupni interes ali cilj. Je organizacija, ki deluje z namenom vplivanja na javno politiko. Ločimo:

- **Privilegirane skupine** ima vsaj 1 člana, ki dovolj pridobi od javne dobrine, da jo je pripravljen proizvajati sam, če bi bilo treba; male skupine
- **Vmesne skupine** ni privilegirana, a ima še dovolj majhno število potencialnih članov, da lahko vsak spremlja in predvidi aktivnosti in odzive drugih
- **Latentne skupine**

Interesna skupina – sindikat; dobro organizirana velika skupina, panožno združenje- privilegirana ali vmesna skupina

3) **VOLILCI**

2.4 Aplikacija javne izbire

politično-gospodarski cikli

Dogajanje na političnem področju vpliva na dogajanje na ekonomskem področju (vpliva na potek gospodarskega cikla) in dogajanje na ekonomskem področju vpliva na politično dogajanje (stanje gospodarstva vpliva na volitve)

Javna izbira se formalno izraža na volitvah. Ekonomska politika je predvsem v letu volitev usklajena s političnimi motivi. Iz javne izbire se je razvila posebna teorija politično gospodarskih ciklov, katere značilnosti so:

- ▶ Gospodarske razmere odločilno vplivajo na odločitve volivcev
- ▶ Vlada z ukrepi gospodarske politike skuša ustvariti razmere, v katerih bodo njene možnosti za volilni uspeh največje
- ▶ Ker zaradi objektivnih omejitev vlada ne more ves čas voditi volilno optimalne politike, bo njeno ravnanje povzročilo gospodarski cikel, katerega dinamika bo odvisna od časa volitev.

2.5 Članek: Nauk utapljajočega se madžarskega tigra

Države višegrajske skupine (H, CZ, SLK, POL) se spopadajo z notranje političnimi in ekonomskimi težavami. Madžarska je tipični primer šok terapije v tranzicijskih državah z agresivno privatizacijo in odprtostjo za tuje naložbe zaradi zagotavljanja JF stabilnosti v državi. Kljub temu pa je imela Madžarska v zadnjem obdobju enkrat višji proračunski primanjkljaj in zadolženost kot Slo.

Nizka volilna udeležba, disfunkcionalne koalicije in demonstranti na ulicah, bi površnemu opazovalcu dale sklep, da višegrajske države niso opravile izpita iz parlamentarne demokracije. Vendar pa demokracije ne smemo presoјati po tem. Pomembno je ali so se ljudje sposobni zdramiti in se zavzeti za spremembe, za katere menijo da so zanje koristne v tistem hipu. Madžarski primer kaže, da se volivci hitro zdramijo, če jih vladajoča elita podcenjuje. To pomeni, da je demokracija v teh državah še kako živa in da Madžarska demokracija deluje.

3 Privatizacija in (de)regulacija JS

3.1 Pojem privatizacije

Je sprememba javne dobrine v zasebno. Poznamo:

a) **Denacionalizacija** prenos premoženja prek prodaje državnih podjetij zasebnim z namenom učinkovitega poslovanja ob zagotavljanju konkurenčnega okolja

b) **Deregulacija in liberalizacija državnih monopolov** je osnova za zagotavljanje alokacijske učinkovitosti podjetij. Deregulacija je potrebna za vzpostavitev konkurenčnega okolja, ki skladno z liberalizacijo omogoča novim podjetjem vstop na trg, oz, z že obstoječimi podjetji skuša zagotoviti konkurenco na račun povečanja družbenega blagostanja.

c) **Pogodbeno opravljanje dejavnosti** je proces podeljevanja pavic za proizvodnjo in distribucijo dobrin in storitev enemu proizvajalcu na področju kjer prevladujejo naravni monopoli in kjer s privatizacijo nebi dosegli ekonomske učinkovitosti.
Privatizacija- prodaja najmanj 50% kapitala državnega podjetja zasebnemu sektorju

3.2 Cilji privatizacije

- 1) **Povečanje učinkovitosti** konkurenca v panogi prisili podjetja k učinkovitejši izrabi resursov in večji racionalnosti poslovanja
- 2) **Zmanjšanje zadolženosti javnega sektorja** s privatizacijo (prodajo podjetij potencialnim investitorjem) se zmanjšuje zadolženost javnega sektorja,
- 3) **Zmanjšanje vloge države** po privatizaciji se zmanjša vloga države pri upravljanju podjetij, kar pomeni večjo svobodo menedžerjev, večjo motiviranost za ustvarjanje dobička, večjo odgovornost
- 4) **Omilititev težav JS pri določanju plač** s privatizacijo JS se zmanjša tudi državni vpliv na trg dela, slabi moč sindikatov, kar poveča konkurenco na trgu dela
- 5) **Razpršitev lastništva oz širjenje delničarstva** po privatizaciji se v podjetju zamenjajo lastniki, premoženje se razdeli med večje število delničarjev, s čemer se spodbuja ljudi da kupujejo delnice
- 6) **Spodbujanje delničarstva pri zaposlenih** vključevanje zaposlenih v proces privatizacije vpliva na povečanje motiviranosti zaposlenih in s tem učinkovitejše poslovanje podjetja.
- 7) **Zagotavljanje politične prednosti** neuspešno poslovanje javnih podjetij povzroča pritiske na vlado. Z uspešno privatizacijo pa si politične stranke pridobijo politično moč.

3.3 Oblike privatizacije

3.3.1 Oblike razdelimo v dve skupini

- ≈ **POPOLNA PRIVATIZACIJA** skupne lastnosti te skupine metod so sprememba menedžmenta, finančne ureditve in lastnine. Sem uvrščamo:
- Javno prodajo delnic(na borzi)
 - Neposredno prodajo delnic (1 potencialni kupec, ali več strateških investitorjev)
 - Menedžersko-delavski odkup, kjer si ti pridobijo delež ki jim omogoča vršiti nadzor.
- ≈ **DELNA PRIVATIZACIJA** vpeljava zasebnega sektorja v JS prek sklepanja pogodb in opravljanja pogodbenih del. Predstavlja vmesno obliko med državno in zasebno lastnino.

3.3.2 Druge oblike zagotavljanja storitev JS :

- a) **Pogodbeništvo z zasebnim sektorjem oz zasebno opravljanje dejavnosti;** pogodbeništvo se je pojavilo se je v dveh oblikah : pogodbeništvo javnega sektorja z zasebnim sektorjem (odvoz odpadkov) in notranje pogodbeništvo (individualne in interne pogodbe o zaposlitvi).to prinaša nižje stroške, usmerjenost k uporabnikom, večja kakovost, večja odgovornost. Zajema podeljevanje koncesij (najem in koncesija)
- b) **Najem (leasing)** država da javno podjetje v zakup zasebnim lastnikom za določeno obdobje. Lastnik ostane država, zakupnik pa ji mora plačati zakupnino, prevzame vso odgovornost poslovanja. Z najemom se privatizira vodenje , nadzor in delovanje državnega podjetja z namenom izboljšanja učinkovitosti in uporabe razpoložljivih virov
- c) **Koncesija** je pogodbeno izvajanje javnih storitev z namenom izboljšanja ali omogočanja le te. Zasebnik prevzame celotno tveganje za poslovanje podjetja. S koncesijo bi bilo mogoče postopoma neučinkovito javno podjetje spremeniti v uspešno podjetje ki sledi tržnim impulzom. Koncesije so mogoče za neprofitne dejavnosti (izobraževanje, zdravstvo
- d) **B.O.T.(built-operate-transfer)projekti kot osnovna oblika koncesij** pomembni pri gradnji novih oz obnovi starih infrastrukturnih objektov. Prednost teh projektov je zmanjšanje dela in odgovornosti države pri financiranju, oblikovanju in delovanju projektov,saj je to z državnih agencij in ministrstev preneseno na zasebni sektor. Po drugi strani pa ima država aktivno vlogo pri začetni opredelitvi BOT projektov (javni razpis, določitev sektorjev...) in je zadolžena za njen nadzor.

3.4 Razlogi za privatizacijo

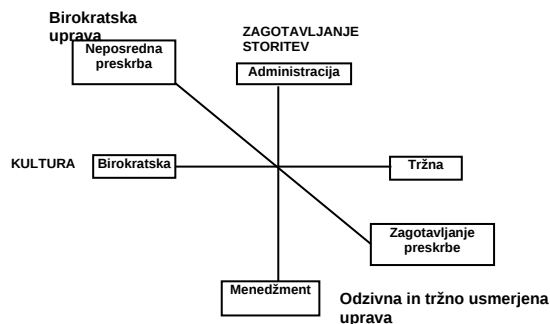
- 1) **Politično ideološki** država z monopoli v JS omejuje izbiro potrošnikov. Obstaja težnja, da bi se razvil t.i. ljudski kapitalizem, v katerem bi bil kapital razdeljen enakomerno med veliko množico ljudi
- 2) **Ekonomski** privatizacija odpravlja državne monopole in omogoča racionalizacijo naložb privatiziranih podjetij. Javni sektor je manj učinkovit kot zasebni
- 3) **Upravljaljsko-menedžerski** s privatizacijo naj bi se vzpostavilo racionalno menedžersko vodenje podjetij
- 4) **Finančni** s privatizacijo dobijo podjetja dostop do mednarodnega trga kapitala. Ob enem zmanjšuje pritisk na proračun, zadolženost JS, pospešuje razvoj trga vrednostnih papirjev
- 5) **Socialni** razvoj zasebnega sektorja lahko povečuje zaposlenost v gospodarstvu in s tem višjo življenjsko raven zaposlenih.

3.5 Težave pri privatizaciji

Privatizacija lahko povzroči :

- 1) **Ekonomske težave** pri privatizaciji monopolnega državnega podjetja lahko privatizirano podjetje še naprej ohrani monopolni položaj in skuša dosegati večje dobičke na račun potrošnikov
- 2) **Politične težave** privatizacija lahko privede državo v politični položaj povezan z dvema skupinama političnega tveganja : 1) nevarnost da katera od strateško pomembnih dejavnosti pride v roke tujcev, zaščiti se lahko z izdajo zlatih delnic, ali omeji število delnic, ki bodo izdane (država še vedno lastnik) in 2) nevarnost da se pri menjavi vlade privatizirana podjetja zopet nacionalizirajo
- 3) **Finančne težave** problem določanja cen delnic. Previsoke cene delnic lahko povzročijo neuspeh pri prodaji, pri prenizkih cenah pa je iztržek od prodaje lahko nižji kot bi lahko bil. Država pri privatizaciji lahko določi fiksne osnovne cene delnic, nato pa zainteresirani kupci dajejo ponudbe v katerih določajo ceno ki so jo pripravljene plačati. Problem je tudi velik odtok denarja z borze v državno blagajno.

3.6 Model spremembe državnih institucij na lokalni ravni

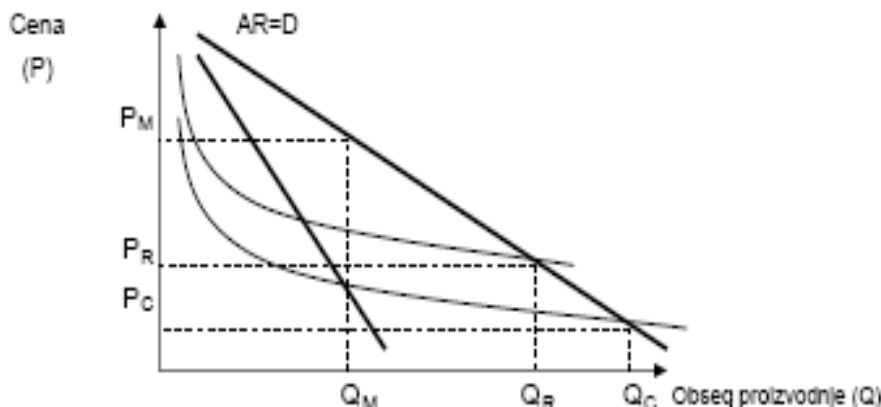

Pričakovanja od privatizacije

Institucije JS se morajo preoblikovati iz zaprtih birokratskih institucij v institucije ki uveljavljajo tržna načela. Monopolno zagotavljanje storitev morajo zamenjati usmerjenost k uporabnikom, nova vloga je zagotavljanje in ne več preskrba.

3.7 Opredelitev regulacije naravnih monopolov

- LAC padajo na celotnem intervalu proizvodnje potrebnem za zadovoljitev tržnega povpraševanja;
- kapitalno intenzivne panoge z znatnimi dolgoročnimi investicijami v svojo infrastrukturo;
 - primer: j.p. iz področja telekomunikacij, elektrogospodarstva itd.

3.8 Oblike regulacij naravnih monopolov

Za uravnavanje naravnih monopolov se uporabljajo različne regulacije:

1) **Cenovna regulacija** je najpogostejša oblika regulacij. Država določi najvišjo dovoljeno stopnjo donosa, ki jo naravnomonopolno podjetje lahko dosega. Na drugi strani država s pomočjo RPI-X obrazca določa dovoljeno povečanje cen pri naravnomonopolnih panogah.

2) **Alternativne oblike**

- » Protimonopolna zakonodaja; prepoveduje ustanavljanje monopolov
- » Državna lastnina; država sama določa cene in pokriva mejne izgube
- » Konkurenca med potencialnimi nosilci naravnomonopolnih panog; država predeli storitev, objavi natečaj, z najboljšim ponudnikom podpiše pogodbo
- » Kontestabilnost trgov
- » Politika »laissez faire« do naravnih monopolov; bistvo te politike je, da država ne naredi ničesar

3) **Praksa** – tranzicijske države: najbolj kompleksna in politično občutljiva regulacija elektrogospodarstva

3.9 Deregulacija naravnih monopolov

Je nasprotje od regulacije in pomeni nevmešavanje države v gospodarske aktivnosti zasebnega sektorja. Deregulacija ne pomeni nujno konca regulacije, deregulacija je lahko mišljena kot neke vrste regulacijska reforma.

Distorzije in neučinkovitost ki jih povzroča **reguliranje** se kažejo

- Nadzor nad cenami proizvodov
- Reguliranje duši konkurenco
- Ščiti neučinkovito potrošnjo in povzroča visoke stroške

Prednosti deregulacije so:

- Povečanje ekonomske učinkovitosti
- Uvedba stroškovne cene
- Pritegnitev zasebnega kapitala
- Povečanje konkurenčnosti in moči na trgih EU

3.10 Predlog zakona JZP

Javno-zasebno partnerstvo je odmik od tradicionalnega načina financiranja, kjer so se sredstva za določen projekt zagotavljala zgolj iz javnega proračuna. Praviloma gre za dolgoročne pogodbe in delitev tveganj med javnim in zasebnim partnerjem. Javni sektor se za takšno sodelovanje odloča predvsem zato ker je projekte mogoče izpeljati veliko prej, bolje in tudi ceneje.

»Vloga javnega sektorja se z javno-zasebnim partnerstvom ne zmanjšuje, ampak spreminja. Drugačna je v tem, da storitve ali pa objekte zgradi zasebni sektor, ampak pogoji, pod katerimi se to dogaja, in nadzor ostajajo v rokah javnega sektorja

Javno zasebno partnerstvo v Sloveniji sicer ni nekaj povsem novega. Nekaj takih poskusov je v preteklosti že bilo, na primer čistilna naprava v Mariboru, vendar brez večjega odmeva. Sedanja vlada se želi tega lotiti bolj sistematično. Tako je pripravila predlog zakona o javno-zasebnem partnerstvu. Pri pisanju zakona so se zgledovali po evropskih priporočilih

Predlog zakona predvideva različne oblike javno-zasebnega partnerstva: pogodbeno partnerstvo, ki je lahko koncesijske ali javnonaročniške narave, in statusno partnerstvo.

Zakon bo dodaten zakon za projekte JZP, še posebej zato, ker bo po zakonu za vsak projekt nad 5,2 milijona evrov obvezno preveriti, ali ga je mogoče izpeljati z zasebniki

Kot je razumeti, na ministrstvu za finance računajo na različne oblike javno-zasebnega partnerstva, pri večjih projektih pa stavijo predvsem na model BOT (izgradi, upravljaj, prenesi).

Zakon predvideva tudi ustanovitev posebne enote ministrstva za finance za javno-zasebno partnerstvo.

Zakon, če bo sprejet po vladnem predlogu, bo korenito posegel tudi v javna podjetja, ki bodo tako izgubila dosedanja »monopol« nad opravljanjem koncesij v javnem interesu. Tako naj bi se javna podjetja, ki so financirana s prodajo javnih dobrin ali storitev, najpozneje v treh letih preoblikovala v gospodarske družbe ali pa ohranila status javnega podjetja, če bo zasebni kapital v teh družbah postal javna last. Tako nastale gospodarske družbe bi lahko za izvajanje gospodarske javne službe pridobile koncesijo brez javnega razpisa le, če v njih ne bo zasebnega kapitala, v nasprotnem primeru bo ustanovitelj moral najpozneje v letu dni po preoblikovanju objaviti javni razpis za izbiro koncesionarja. Enako bi veljalo za druge koncesionarje z zasebnim kapitalom.

Vloga javnega sektorja se ne bo zmanjšala, ampak spremenila/Slovenija potrebuje javno-zasebno zgodbo uspešnico/Nastavki so dobro, hudič bo pri izvedbi

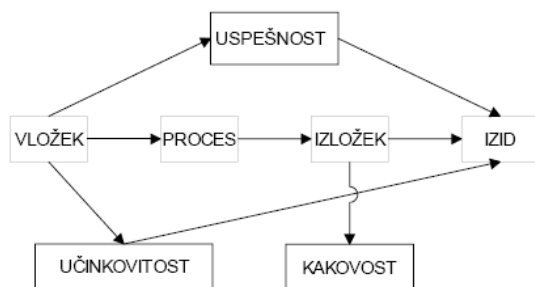
4 Ugotavljanje rezultatov poslovanja JS

USPEŠNOST- merjenje izida, tj vizije oz. cilja organizacije

UČINKOVITOST – meri stroškovno učinkovitost (razmerje med stroški in vložki)

EKONOMIČNOST – izvajanje dejavnosti z najmanjšimi stroški

Medsebojna povezanost vložkov, procesa, izločka in izida

Vir: OECD, 2001, str. 13

4.1 Dva pogleda na učinkovitost

(učinkovitost ≠ uspešnost)

4.1.1 Alokacijska učinkovitost

Govori o tem ali so bili proizvodni tvorca porabljeni skladno z željami in finančnimi zmožnostmi končnih porabnikov ($P=MC$). In se postavlja vprašanje ali javni sektor proizvede takšno raven in mešanice javnih storitev, ki jih zahteva trg.

4.1.2 X – učinkovitost

Nanaša se na ponudbeno stran. Pojavljajo se vprašanja:

- ▶ Ali institucije proizvedejo tiste proizvode in storitve, ki zadovoljujejo potrebe državljanov
- ▶ Ali je zaposlitev v organizacijah JS ustrezna

-
- ▶ Ali zaposleni uporabljajo najučinkovitejše tehnologije
 - ▶ Ali se za dani obseg proizvodnje porabi najmanjši obseg proizv.tvorcev

Če so odgovori na ta vprašanja **NEGATIVNI**, govorimo o **X-NEUČINKOVITOSTI**

4.2 Problematika merjenja učinkovitosti JS

Merjenje učinkovitosti in uspešnosti je zahtevno, zato moramo cilje ki jih želimo doseči določiti čim bolj natančno, da jih lahko nato primerjamo z rezultati.

Problemi pri merjenju.

1) **Problem določanja ciljev in izidov** cilj zasebnega sektorja je finančni učinek, mera za učinkovitost je število proizvedenih učinkov z danimi proizvodnimi tvorci, mera za uspešnost je dobičkonosnost. Za nepridobitne institucije je cilj zagotoviti storitve širši družbi, če je to doseženo so uspešni. Ustvarjanje dobička v neprofitnih organizacijah ni prepovedano, le izplačevati ga ne smejo ampak ga uporabiti za investicije s katerimi večajo obseg svojih storitev.

2) **Problematika pojmovanja** gre za definicijo pojmov vložek, učinek, izid, cilj, dosežek. Uspešnost je razmerje med cilji in doseženimi rezultati, učinkovitost pa razmerje med vložki in učinki, vložek je proizvodni dejavnik, učinek je rezultat procesa, proizvod ali storitev

3) **Problem neprimerljivosti enot** kazalniki med institucijami JS so neprimerljivi zaradi različnih dejavnosti, odločitve sprejema oblast, nejasni cilji, zbiranje podatkov slabo.

4) **Problem soočanja z realnostjo** pri uvajanju kazalnikov se zasebne še bolj pa javne institucije izogibajo ugotavljanju svoje uspešnosti in se soočiti z njo. Uvedba kazalnikov je dodaten strošek, vendar lahko slabosti odpravijo zgodaj.

4.3 Agregatni kazalniki

Največja težava pri ugotavljanju učinkovitosti in uspešnosti je izbira pravih kazalnikov. Merjenje mora biti izvedeno na realen in pregleden način, zato je merjenje z agregatnim kazalnikom smotno.

Agregatni kazalnik pomeni da iz več kazalnikov nižje ravni postopoma z združevanjem izračunavamo kazalnike višje ravni.

Slabost agregatnih kazalnikov; ko določamo kazalnike ki bodo vključeni v izračun uporabimo **VRJEDNOSTNE SODBE**, katerega posledica je nerealnost izračunanega kazalnika

Prednost ag.kazalnikov; večja realnost, večja preglednost, prilagodljivost različnim institucijam.

4.4 Članek; privatizacija zdravstva - past ali priložnost?

Privatizacija zdravstva postaja nujnost za povečanje njegove učinkovitosti in uspešnosti. Divja privatizacija je vsekakor nesprejemljiva, ker bi pri nenadzorovanem podeljevanju koncesij primarnemu zdravstvu večina prebivalstva potegnila krajši konec. Zato mora država ohraniti nadzor nad privatizacijo in hkrati zagotoviti čim večjo strokovnost in pravičnost za vse. Denarja iz proračuna nikoli ne bo dovolj in ni druge možnosti, kakor da privabimo zasebni kapital. Ker je država slab gospodar in edini lastnik javnih zdravstvenih zavodov, je nujna neka vrsta privatizacije ali razpršenega lastništva. Tu ne gre za lastništvo zavodov – stavb, ampak za privatizacijo dela, oz. pravičnejše plačilo dela, ki je pri zdravniških zelo podcenjeno.

S privatizacijo dela v zdravstvu bi tako odpravili uravnilovko in bi tako delo dobilo pravo ceno. Tako bi bila vzpostavljena tudi konkurenca, ki edina lahko izboljša kakovost in skrajša nesprejemljivo dolge čakalne vrste. Največji slovenski bolnišnici sta neprimerno slabše opremljeni kot posamezni zasebni zavodi, zato je nujno potrebno odprti vrata zasebnemu kapitalu. Privatizacija bo uspešna le ob strogem nadzoru državnih institucij, zdravniške zbornice, strokovnih in civilnih združenj, zveze potrošnikov, sindikatov, varuha človekovih pravic...

5 Reforma JS

5.1 Teoretični pogledi in vzroki za reformo

Porast javne porabe po 2. svetovni vojni in povečanje javnega dolga so prvi vzrok za reformo JS. Reformni procesi so se začeli v skoraj vseh državah s ciljem znižanja javnih izdatkov, ohranjanju storitev, izboljšanja kakovosti in učinkovitosti

- ≈ **Chicaška šola** je ponudila standardne ukrepe za reformo JS, povezane z deregulacijo, privatizacijo in ukrepe ki prinašajo tržno razmišljanje pri vodenje JS. To naj bi povzročilo tekmovalnost, nove načine izvajanja storitev, večjo učinkovitost delovanja..
- ≈ **Novi javni menedžment** pa poudarja uveljavljanje konkurence pri izvajanju javnih storitev. Nov način upravljanja JS zahteva jasno opredelitev ciljev delovanja, alokacijo sredstev, uvajanje kazalnikov učinkovitosti

5.2 Reforma JS po posameznih državah

5.2.1 Velika Britanija

Cilj izboljšati kakovost in omejitev stroškov JS. Stanje se je precej izboljšalo s privatizacijo in z znižanjem števila subvencij iz proračuna. Medijsko pozornost so zbudile spremembe v šolstvu (privatizacija). Veliko kritike so doživele reforme na lokalni ravni zaradi neenakosti dostopa do storitev

5.2.2 Nizozemska

Vlada je začela načrtno preverjanje porabe proračunskih sredstev JS. Načrtovanje proračuna Predlagatelji proračuna morajo natančno opredeliti inpute in ocene outputov ter predvidene rezultate. Glede na tako postavljene predloge je merjenje delovanja lažje, ker so željni rezultati v naprej znani.

5.2.3 Avstralija

Začetek reforme ustanovitve organa za nadzor delovanja javne uprave. Glavni cilj povezan s proračunom, prvi cilj izboljšanje odločanja o proračunskih prioritetah in drugi izboljšanje informacijske baze za nadzor proračunske porabe.

5.2.4 Nova Zelandija

Začetek s korporatizacijo, ki ji je sledila privatizacija in šele nato reforma javnih storitev. Tem sta sledili še reforma DŮ in finančna reforma. V reformne procese je uvajala elemente javne izbire. Po 10 letih se pokažejo slabosti te reforme, kot so poudarjanje proračunskih ciljev, neupoštevanje drugih ciljev države in slabo sodelovanje med organi DŮ.

5.2.5 ZDA

Vlada je kot glavne namene reforme opredelila večje zaupanje prebivalcev, večjo usmerjenost k rezultatom in ciljem delovanja JS ter izboljšanje upravljanja in kakovosti storitev.

5.2.6 Kanada

Najvidnejše spremembe v tem, da je država začela posvečati večjo pozornost kakovosti javnih storitev in zadovoljstvu uporabnikov ob hkratnem zniževanju stroškov za njihovo proizvodnjo.

5.3 Reforma JS v državah na prehodu

Vsebujejo 4 faze reforme v državah na prehodu:

- I. **Transformacija** stari zakonski, politični, socialni in ekonomski okvirji so bili odpravljeni. Začela se je oblikovati nova struktura s katero so nastali večstrankarski sistem, redne volitve, LS, sprememba vlade in uvajanje eko.reform

-
-
- II. **Konsolidacija** stabiliziranje političnega sistema in odprle so se možnosti za privatizacijo, decentralizacijo in uvajanje tržnih elementov
 - III. **Modernizacija** z njo so se začeli reformni procesi v JS
 - IV. **Adaptacija** z njo so države na prehodu začele pripravljati ukrepe za merjenje učinkovitosti in uspešnosti delovanja JS.

5.4 Reforma v Sloveniji

Začne se leta 1997 in zajema področje državne in lokalne uprave, javnih služb, usposabljanje javnih uslužbencev in vsebuje naslednje cilje:

1. delegacijo pristojnosti
2. uvajanje nadzornih mehanizmov
3. konkurenčnost in možnost izbire
4. uporabniško usmerjanje javnih služb
5. upravljanje človeških virov
6. uporabo IT
7. izboljšanje pravne regulative

glede na vsebino projektov jih delimo na **normativne, organizacijske, informacijske in izobraževalne**.

Normativne vključuje spremembe nekaterih zakonov za racionalno organizacijo DU, boljšo izkoriščenost delovne sile, uveljavljanje večje samostojnosti upravnih menedžerjev, hitrejša in učinkovitejša upravna postopka, ločitev političnih in uradniških položajev v DU; to so manjši koraki.

V drugem delu reforme so predvideni konkretni ukrepi na ravni podzakonskih aktov, ki bodo vplivali na **organizacijsko, informatizacijsko in izobraževalno področje**. Gre za odpravljanje togosti, decentralizacijo funkcije izvrševanja v upravnem sistemu, standardizacijo postopkov in z njo informatizacijo postopkov in uvajanje kakovostnega odnosa do strank v upravnem postopku.

5.5 Članek: Kakšen bo svet leta 2020 ?

Poročilo, ki so ga sestavili strokovnjaki EIU je razdeljeno na 3 dele :

- 1. obravnava napovedi za svetovno gospodarstvo
- 2. prihodnost 8 gospodarskih panog
- 3. skuša napovedati kako se bosta spremenila struktura in poslovanje podjetij.

Del poročila, ki se nanaša na JS ugotavlja:

- » starajoče se prebivalstvo in čedalje višji stroški zdravstvenega varstva bodo sodili med največje izzive JS;
- » poudarek bo na uporabi tehnologije, obvladovanju in merjenju uspešnosti ter oddajanje manj pomembnih storitev v izvajanje zunanjim partnerjem (outsourcing);
- » vedno večji poudarek na uporabniku usmerjeni upravi in na elektronskem poslovanju (e-upravi);
- » organizacije javnega sektorja bodo čedalje večji pomen pripisovale pridobivanju, usposabljanju in prekvalificiranju uslužbencev, ki bodo sposobni presojati v zapletenih primerih in komunicirati.

6 Centralizacija in decentralizacija JS

6.1 Decentralizacija

Se povečuje operativna avtonomija in pristojnosti posameznikov in njihova odgovornost. Vertikalna razdelitev oblasti s čemer se vzpodbudi učinkovito in strokovno delovanje.

Decentralizacija zajema finančni, upravljalni in organizacijski vidik. Vključuje določene upravljalne pristojnosti glede uporabe in pridobivanja finančnih sredstev, zaposlovanja, nagrajevanja zaposlenih, organizacije...

Decentralizacija je lahko :

1. **ZUNANJA** pomeni prenos nalog izven dotedanjih vladnih organizacij
2. **NOTRANJA** pomeni povečano avtonomijo obstoječih organizacijskih nalog

6.2 Prednosti decentralizacije

- ▶ Lahko zmanjša primanjkljaj državnega proračuna, če LS dobijo več pristojnosti za posamezne storitve, ne pa tudi finančnih virov
- ▶ Lahko poveča legitimnost lokalne oblasti, ki lažje upošteva potrebe in želje volivcev
- ▶ Zagotavlja naj bi učinkovitejšo porabo virov v družbi
- ▶ Lahko znižuje stroške upravnega nadzora in povečuje učinkovitost politike centralne vlade

6.3 Kazalci centralizacije in stopnje centralizacije

Zastavlja se vprašanje katera stopnja centralizacije oz decentralizacije je optimalna?

Uporabljamo dva kazalca centralizacije JS:

- ≈ Delež porabe države v skupni porabi države in lokalne skupnosti
- ≈ Delež prihodkov države v skupnih prihodkih države in LS

Kazalca kažeta odvisnost LS od države pri zagotavljanju storitev in financiranju.

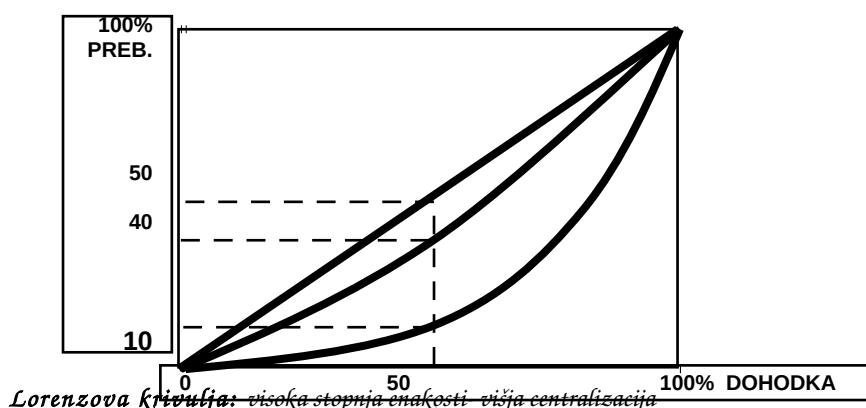
6.4 Izbrani dejavniki centralizacije / decentralizacije

1. **velikost in prebivalstvo**; obstajajo pričakovanja, da imajo večje države manj centraliziran javni sektor. Velike države s heterogenim prebivalstvom, razlikami v stopnji razvitosti...omogočajo z decentralizacijo in prenosom pristojnosti na lokalni nivo prilagajanje določnim razmeram in s tem boljše zadovoljevanje potreb.

2. **razvitost/dohodek** predpostavljamo, da bo rast dohodkov vodila k višji stopnji centralizacije. Primarna razdelitev dohodkov povzroča večje razlike med prebivalci zato je naloga države prerazdelitev dohodkov in transfer (prenos) pomoči k skupinam z nižjimi dohodki.

3. **mobilnost** je migracija prebivalstva, pretok blaga in storitev, dejavnikov proizvodnje. Visoka stopnja mobilnosti je znak večjih razlik med področji, ki na drugi strani zahteva večjo stopnjo centralizacije na področju javnih storitev.

4. **socialni kriteriji** in zagotavljanje visoke stopnje enakosti

6.5 Enoten kazalec centralizacije

Enoten kazalec centralizacije – vektor porabe in davkov, njegova vrednost se giblje med 0 in 1 in predstavlja 4 čiste tipe:

≈ **POPOLNO DECENTRALIZIRANO PORABO** ker LS – pobira davke in skrbi, zagotavlja javne storitve

≈ **CENTRALNO OBDAVČENJE IN DECENTRALIZIRANO ZAGOTAVLJANJE STORITEV** država pobira davke in jih nameni LS za zagotavljanje storitev

≈ DECENTRALIZIRANO OBDAVČENJE IN CENTRALIZACIJA STORITEV davke pobirajo LS in jih nakazuje državi, ker je ta odgovorna za zagotavljanje storitev

≈ POPOLANO CENTRALIZIRANA UPRAVA država pobira davke in skrbi za javne storitve

6.6 Članki :

6.6.1 Why decentralization

Decentralizacija je postopen prenos sredstev in moči iz centralnega upravljanja na nižjo raven. Obstajata 2 vrsti decentralizacije: politična in ekonomska, zanju sta značilni:

≈ STABILNOST obstajajo določene nevarnosti, da decentralizacija povzroči nestabilnosti

≈ UČINKOVITOST učinkovito dodeljevanje sredstev (kaj si ljudje želijo) in tekmovalnost med lokalnimi upravami

≈ ENAKOST – **horizontalna enakost**- zagotavljanje enakih storitev različnih LS, redistribucija sredstev v prid revnejšim, **znotraj- lokalna enakost** – pomoč s strani centralne oblasti; tekmovalnost med lokalnimi skupnostmi

6.6.2 Zakon o financiranju občin

Občina se financira:

1. **Iz lastnih virov** (Dohodki od premoženja, davki in takse, drugi lastni prihli)
2. **Iz sredstev države** Država mora občinam zagotoviti denarna sredstva (sredstva izravnave), če gre za:
 - Opravljanje nujnih nalog občin, ki jih določata Ustava in zakoni
 - Financiranje prenesenih nalog
 - Sofinanciranje lokalnih zadev javnega pomena, kjer ima tudi država interes za razvoj
 - Določene dotacije in subvencije na posameznem področju
3. **Iz zadolževanja** Pomembno določilo ZJF je, da se občina lahko zadolžuje dolgoročno na podlagi predhodnega soglasja ministra, pristojnega za finance, ki predpisuje občinam zadolževanje le v državi (najem posojila, izdaja vrednostnih papirjev-obveznic) in za investicije (vrtce, OŠ, knjižnice, javne zavode, javne sklade, agencije, javna podjetja...) Občine se ne morejo zadolževati neomejeno. Obseg zadolževanja občin določa ZFO.

Dohodnina je najpomembnejši vir financiranja nalog občine, Občinam pripada 35% dohodnine, ki se zbere v posamezni občini.

Vsi prihodki in odhodki morajo biti izkazani v občinskem proračunu, ki ga določita župan (predlaga) in končno občinski svet.

7 Teorije rasti javnega sektorja in ekonomski učinki zadolževanja

7.1 Vzroki rasti JS

Razlog so večje potrebe in povpraševanje po javnih dobrinah na kar vplivajo naslednji dejavniki:

≈ **Dohodkovna elastičnost povpraševanja po javnih dobrinah in storitvah** za večino dobrin velja, da povečanje dohodka vodi do povečanja povpraševanja po teh dobrinah

≈ **Produktivnost in cenovna elast.povp. po jav.dobrinah** rast produktivnosti v JS je manjša kot v zasebnem sektorju (zas.sektor se ob povečanju produktivnosti se plača lahko povišuje, ne da bi se povišale cene. JS mora vzdrževati prbl.eneko raven plač ne glede na produktivnost, kar lahko zviša cene proizvodov ali storitev JS).

≈ **Število prebivalcev in gostota** javna poraba naj bi naraščala po enaki stopnji kot narašča število prebivalstva.

≈ **Neoptimalno izražanje povpraševanja po javnih dobrinah prek političnih institucij** povpraševanje po proizvodih in storitvah JS je povezano s političnimi procesi. Koristi se prek zakonov usmerjajo k skupinam, ki so politično ali finančno vplivne, stroški pa se porazdeljujejo na vse davkoplačevalce.

7.2 Izbrani makroekonomski modeli naraščanja javnih izdatkov

Modeli ki pojasnjujejo različne razloge naraščanja obsega JI:

1. **RAZVOJNI MODEL** predvideva, da so JI prvi pogoj za doseganje gospodarskega uspeha, rasti (v začetni fazi JS zagotavlja infrastrukturo, v kasnejših fazah pa naj bi se JI usmerile v človeški kapital; izobraževanje, zdr stor...)
2. **ORGANIZACIJSKI MODEL** domneva modela je da država raste kot nekaakšen organizem. Povpraševanje po storitvah, kot sta izobraževanje in zdravstvo narašča z rastjo BDP-ja. Te dve storitvi lahko zagotavlja tudi zasebni sektor, organski model zagotavlja javno preskrbo
3. **MODEL POLITIČNIH OMEJITEV** predvideva, da so volivci tisti, ki določajo še spremenljivo raven davkov in javnih izdatkov
4. **MODEL FISKALNE ILUZIJE** naraščanje JI povezano z pojavom FISKALNE ILUZIJE, ki označuje pojav, ko se ljudje ne zavedajo, koliko davkov za ta namen v resnici plačujejo
5. **MODEL LEVIATANJA** rast JI naj bi bila posledica zadovoljevanja interesov zaposlenih v JS in ne izpolnjevanja širših družbenih interesov.

7.3 Viri financiranja javnofinančnega primanjkljaja

Zadolževanje doma:

- **Neto posojila domačega zasebnega sektorja** gre za prodajo državnih obveznic
- **Posojila centralne banke** ta vir je zgolj teoretičen, države ga prepuščajo
- **Prisilno posojanje prebivalstva** v času velikih gospodarskih kriz, država ne plačuje obveznosti državljanom; plač, pokojnin

Zadolževanje v tujini:

- **Posojila tujih fizičnih in pravnih oseb** država lahko izda obveznice v tujini ali pa vzame posojilo pri tujih bankah, državah.
- **Posojila mednarodnih institucij** gre za kredite mednarodnih institucij, kot je Mednarodni denarni sklad, Svetovna banka za razvoj.

7.4 Vrste javnofinančnega primanjkljaja (fiskalnega deficita)

1. **STRUKTURNI ALI TRENDNJI DEFICIT** kaže stopnje primanjkljaja kov gospodarstvu ni ne recesije ne ekspanzije (vzpona). Neodvisen od gibanj v gospodarstvu
2. **PRIMARNI DEFICIT** je konvencionalni deficit brez plačila obresti za javni dolg. Pove nam za koliko se je država na novo zadolžila v tem letu
3. **OPERATIVNI DEFICIT** je konvencionalni deficit brez inflacijske komponente plačila obresti ja javni dolg; zaradi inflacije mora država poleg obresti plačati še revalorizacijo
4. **KONVENCIONALNI DEFICIT** običajni in ga največkrat uporabljamo

7.5 Delitev javnega dolga

Uporabljamo naslednje kriterije.

1. delitev po tem **kdo je upnik** – notranji- v domači državi, zunanji- v tuji; veliko tveganje že pri valuti
2. delitev po **vrsti instrumentov** – obveznice, krediti, jamstva
3. delitev po **valutni sestavi dolga**- v kateri valuti je dolg
4. delitev glede na **ročnost** – dolgoročni, kratkoročni

7.6 Posledice zadolževanja

Ena izmed posledic zadolževanja je nastanek **STRUKTURNIH LIKENEJ** v JF
Strukturne luknje imajo naslednje učinke.

≈ Potrebe po povečanju javnih prihodkov predvsem z obdavčevanjem

≈ Večji delež sredstev je prenesen iz zasebnega c javni sektor

≈ Vodijo do povečanja zadolževanja JS in nastanka javnega dolga, ki ga bodo mogle plačati prihodnje generacije davkoplačevalcev

≈ Povečanje obrestnih mer kar pritegne zasebno varčevanje in katerega posledica je zmanjševanje zasebnih investicij na račun javne porabe (**IZRIVANJE**)

≈ Inflacijski učinki

Ko prevladuje notranji dolg in je država razmeroma zaprte, večino bremena nosi domači zasebni sektor.

7.7 Članki :Dolgoročna vzdržnost slovenskega pokojninskega sklada

Posledice staranja prebivalstva so naraščajoči izdatki za pokojninski sistem, ki ga bo država vse težje zagotavljala. Mlajše generacije bodo po upokojitvi veliko bolj odvisne od sebe. Pokojninska reforma, ki velja od 00, postopoma zaostri pogoje upokojevanja in postopoma do 2025 zmanjšuje odstotek pokojninske osnove. Če se v 20 letih ne bo nič spremenilo, lahko posameznik ki izpolnjuje pogoje za upokojitev pričakuje 56,33 odstotka njegove osnovne. V prihodnosti bo financiranje pokojnin, zdravstva in dolgoročne oskrbe starega prebivalstva v sedanjem obsegu fiskalno neizvedljivo. Zato je prav da se mlajše generacije že zdaj zavejo tega problema in da v času aktivnega obdobja poskrbijo za čas po upokojitvi.

8 Proračun in javni izdatki v Sloveniji

Pomembnejši pojmi (ZJF, Ur. l. št. 79/99):

- a) **proračun** je akt države oziroma občine, s katerim so predvideni prihodki in drugi prejemki ter odhodki in drugi izdatki države oziroma občine za eno leto;
- b) **rebalans proračuna** je akt države oziroma občine o spremembi proračuna med proračunskim letom;
- c) **finančni načrt** je akt neposrednega in posrednega uporabnika proračuna, Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, s katerim so predvideni njegovi prihodki in drugi prejemki ter odhodki in drugi izdatki za eno leto;
- d) **neposredni uporabniki** so državni oziroma občinski organi ali organizacije ter občinska uprava;
- e) **posredni uporabniki** so javni skladi, javni zavodi in agencije, katerih ustanovitelj je država oziroma občina;
- f) **prejemniki proračunskih sredstev** so fizične ali pravne osebe, ki na podlagi pogodbe, sklenjene z neposrednim uporabnikom, odločbe ali sklepa neposrednega uporabnika prejmejo proračunska sredstva;
- g) **obvezne dajatve** so vsi davčni prihodki in nedavčni prihodki, ki so z zakoni in drugimi predpisi predpisani kot splošno obvezni (npr. takse, pristojbine in denarne kazni);
- h) **prejemki** so vsi prihodki, sredstva od prejetih vračil danih posojil, sredstva od prodaje kapitalskih deležev in iz naslova zadolževanja;
- i) **donacija** je namenski neodplačni prihodek, ki ga domača ali tuja pravna ali fizična oseba prispeva za določen namen (npr. darilo, pomoč, volilo, denarna zapuščina);
- j) **izdatki** so vsi odhodki, sredstva za dana posojila, sredstva za nakup kapitalskih deležev in za odplačila glavnice dolga;
- k) **investicijski odhodki** so odhodki za naložbe v povečanje in ohranjanje stvarnega premoženja investitorja;
- l) **investicijski transferi** so nepovratni odhodki, namenjeni za investicije prejemnikov proračunskih sredstev (investitorjev);
- m) **državne pomoči** so izdatki in zmanjšani prejemki države oziroma občine, ki pomenijo korist za prejemnika pomoči;
- n) **zadolževanje** je črpanje posojila ali izdaja vrednostnih papirjev za financiranje primanjkljaja in za odplačilo glavnice dolga;
- o) **javni sektor** so neposredni in posredni uporabniki, Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije in Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, oba v obveznem delu zavarovanja, javni gospodarski zavodi, javna podjetja in druge pravne osebe, v katerih imajo država ali občine odločujoč vpliv na upravljanje.

8.1 Sestava proračuna

Predstavlja bilanco javnih prihodkov in odhodkov, sestavlja ga:

- a) **SPLOŠNI DEL** proračuna se deli na bilanco prihodkov in odhodkov, račun finančnih terjatev in naložb, ter račun financiranja (saldo bilance prih in odh)
- b) **POSEBNI DEL** v katerem so izdatki razdeljeni še po namenu
- c) **NAČRT RAZVOJNIH PROGRAMOV** v njem so predvidene investicije za 5 letno obdobje in njihov način financiranja

V bilanci prihodkov in odhodkov so **prihodki** razčlenjeni na davčne in nedavčne prihodke, **odhodki** pa na tekoči (potrošnja, transferni izdatki, plačilo obresti na javni dolg) in investicijski del (neposredne investicijske in kapitalne naložbe)

8.2 Sestava proračuna - splošni del

a) Bilanca prihodkov in odhodkov

- prihodki (davčni prihodki, nedavčni prihodki, kapitalni prihodki, transferni prihodki)
- odhodki (tekoči odhodki, tekoči transferi, investicijski odhodki, investicijski transferi); ločimo torej javno p. in transfere

b) Račun finančnih terjatev (prejeta sredstva od vrnjenih posojil, od prodaje kapitalnih vlog in vsa sredstva danih posojil ter za nakup kapitalnih naložb)

c) Račun financiranja (izkazujejo odplačila dolgov in zadolževanje ter načrtovane spremembe denarnih sredstev na računih proračuna v proračunskem letu)

8.3 Stopnje sprejemanja proračuna

Ima 4 stopnje:

1. **VLADNA STOPNJA** vlada načrtuje letni proračun in sestavi predlog, ki ga nato obravnava parlament. V Slo mora vlada formalno predložiti predlog proračuna do začetka oktobra skupaj s proračunskim memorandumom- to je akt vlade, s katerim vlada parlamentu predstavi temeljne cilje in naloge. Od 3.-10. meseca

2. **PARLAMENTARNA STOPNJA** Prva obdelajo proračun posamezna delovna telesa parlamenta, najkasneje po enem mesecu pa opravi parlament splošno razpravo o tem ali nadaljevati postopek sprejemanja ali predlog zavrniti. Po splošni razpravi imajo poslanci še 15 dni časa, da vlagajo posamezne amandmaje (pri tem morajo upoštevati ravnovesje proračuna).

Vlada se potem opredeli o amandmajih in pripravi dopolnjen predlog.

3. **STOPNJA URESNIČEVANJA IN IZVAJANJA PRORAČUNA** se izvaja vse proračunsko leto. Če se med letom pokažejo odstopanja ali da načrtovani prihodki in odhodki niso bili realni, se sprejme t.i. rebalans proračuna.

4. **KONTROLA PRORAČUNA** v Slo je najvišji organ nadzora proračuna računsko sodišče- zunanja kontrola, notranje revidiranje javnih financ mora neodvisno opraviti notranji revizor- notranja kontrola

Načela proračuna: enotnost, popolnost, preglednost, točnost, predhodna potrditev, javnost, ravnovesje in periodičnost.

8.4 Financiranje občin

V 2007 je prišlo do sprememb financiranja občin in sicer tako, da občine ne bodo dobivale več dohodnine ampak glavino od države.

Ločimo:

1. **davčne prihodke** (62% vseh prih. občine)
 - dohodnina (35% pobrane dohodnine pripada občinam)
 - davek na premoženje (nepremičnine 19%)
 - davek na blago in storitev (igre na srečo 11%)
2. **nedavčne prihodke** od udeležbe na dobičku in dohodku od premoženja, takse in prispevki, prihodki od prodaje blaga in storitev, kazni, drugo
3. **transferi+donacije** ki jih občina dobi od države

8.5 Poraba občin RS

Občinska poraba je precej centralizirana.

Nujne naloge oziroma primerna poraba je določena enotno za vse občine v Sloveniji in je izračunana na podlagi zakonske enačbe (delo občinskih organov in uprav, dejavnost občinskih javnih služb, subvencije in tekoči prenos GJS, požarno varstvo itd.).

Nelimitirana poraba oziroma 'druge' naloge občin niso sicer natančno določene, vendar gre v večini primerov za vzpodbujanje gospodarstva, delovanje društev s področja kulture, športa ipd.

8.6 Članek :Premier in fin. Minister predstavila predlog proračuna

Premier in finančni minister sta predstavila predlog proračunskega memoranduma za leti 07, 08. Vlada si po pri vodenju ekonomske politike prizadevala za vzdržno gospodarsko rast, večjo zaposlenost, povečanje socialne varnosti, temeljni cilj JF politike pa je odprava proračunskega primanjkljaja do konca 2011.

Upad prihodkov ki jo prinaša davčna reforma je vlada nadomestila z znižanjem odhodka iz državnega proračuna, ki je posledica varčevalnih ukrepov in racionalizacije proračunske porabe. Vlada pa bo o drugi strani še naprej povečevala izdatke za raziskavo in razvoj, izobraževanja, aktivno politiko zaposlovanja, štipendiranja, kulturne dejavnosti, spodbujanja tujih investicij in malega gospodarstva, zmanjšanje sodnih zaostankov, varovanja okolja in naravne dediščine.

9 Ekonomski učinki davkov in davčna politika

9.1 Osnovna delitev prihodkov JS

≈ **DAVČNI PRIHODKI** (91%vseh JF prih), So obvezna dajatev, ki predstavljajo enostranski prisilni odvzem realnega dohodka. Posameznik ne dobi proti usluge s strani države.

Davek≠ prispevek

≈ **NEDAČNI PRIHODKI** so prostovoljna dajatev, država neposredno ponudi svojo storitev. So dosti bolj pravična dajatev kot pa davki, saj državljani vedo kaj so plačali. Poznamo takse, pristojbine, dohodki od premoženja, dobički javnih podjetij...

≈ **ZADOLŽEVANJE**

9.2 Zelene lastnosti davčnega sistema

1. **pravičnost** davčno breme mora biti enakomerno porazdeljeno med davčnimi zavezanci, vsak zavezanec pa mora plačati pravičen delež k financiranju države

2. **čim manjše poseganje v ekonomske odločitve** pobiranje davka je odvzem realnega dohodka s katerim posamezniki kupujejo dobrine- poseganje v ekon.odločitve. To poseganje, vplivanje na odločitve, varčevanje, zaposlovanje ... naj bi bilo čim manjše .

3. čim nižji stroški pobiranja davkov in izpolnjevanja davčnih obveznosti davčni sistem naj bi bil oblikovan tako, da bi imela davčna uprava čim nižje stroške pri pobiranju, nadzoru in upravljanju davkov. Zavezanci pri izpolnjevanju svojih obveznosti ne smejo imeti prevelikih stroškov poleg plačila davčne obveznosti (ele. odajanje dohodnine).

9.3 Davčna načela

⇒ **Načelo horizontalne izenačenosti** pravi, naj se zavezanci, ki so v enakem položaju glede relativnih značilnosti obravnavajo enako

⇒ **Načelo vertikalne izenačenosti** pravi, naj se zavezanci, ki se razlikujejo glede relativnih značilnosti obravnavajo različno

Težava nastane ko želimo določiti te relativne značilnosti.

⇒ **Načelo koristi** davčne zavezance je treba obdavčiti v skladu s koristmi, ki jih imajo od uporabe javnih dobrin. Načelo je usmerjeno k obravnavanju javnih izdatkov, saj imamo vsi državljani določene koristi od javnih storitev. V praksi to načelo ni neposredno upoštevano, njegova uresničitev je zgolj naključna.

⇒ **Načelo ekonomske sposobnosti** davčni zavezanci morajo biti obdavčeni v skladu s svojo ekonomsko zmožnostjo plačila. Davčni sistem izpolnjuje to načelo, če so posamezniki, ki so enako ekonomsko sposobni, enako davčno obravnavani oz nasprotno.

9.4 Delitev davkov

➔ **Subjektivni davki** so tisti pri katerih so pomembne lastnosti subjekta in njegova zmožnost plačila davka (velikost dohodka)

Objektivni davki so neodvisni od lastnosti subjekta in njegove zmožnosti plačila in obdavčujejo določeno aktivnost ali predmet kot tak

➔ **Neposredni davki** so tisti, pri katerih bo davčni zavezanec neposredno nosil breme davka

Posredni davki pa so tisti pri katerih končni nosilec davčnega bremena ni davčni zavezanec, ampak je breme preneseno na nekoga drugega (končnega kupca)

➔ **Ad valorem davki** davčna osnova je vrednost blaga

Davki na količino davčna osnova je količina blaga (trošarine)

➔ **Negativni davki** gre za transfer dohodka iz javnega sektorja v zasebni sektor. To so pomoči prebivalcem, ki predstavljajo negativne davke, saj gre za prenos dohodka iz proračuna v zasebne roke.

9.5 Ekonomski in neekonomski učinki davkov

- I. **Delovno silo oz zaposlovanje** če je davčna obremenitev plač visoka, vpliva to na visoke stroške dela v podjetjih, kar nadalje znižuje konkurenčno sposobnost podjetij...
- II. **Varčevanje oz investiranje** s plačevanjem davkov davčni sistem posega v ekonomske odločitve posameznikov, saj del denarja za lastne namene žrtvujemo državi. Davčni sistem naj bi čim manj posegal v ekonomske odločitve posameznika.
- III. **Vpliv davkov na okolje** s primerno davčno politiko lahko država spodbuja ekološko čistejšo proizvodnjo, gradnjo, potrošnjo

Bolj je davčni sistem nepravičen in davčna obremenitev velika, večja je verjetnost da bo večina zavezancev skušala utajiti svoje obveznosti.

9.6 Dodatek : Glavne predlagane rešitve v davčni reformi

- temeljni cilj reforme je razbremenitev posameznikov in podjetij
- nov Zakon o dohodnini uvaja tri dohodninske razrede (16-, 27- in 41-odstotno stopnjo); višja splošna olajšava (2.800 EUR); odpravlja se olajšava za posebne namene in stanovanjske olajšave
- nov Zakon o davku od dohodka pravnih oseb uvaja plačevanje 23-odstotnega davka, ki se bo do leta 2010 znižal na 20-odstotnega; družbam se ne bodo več priznale zdaj priljubljene investicijske olajšave, ostale pa bodo in se širile olajšave za raziskave in razvoj
- nov Zakon o DDV naj bi poenostavil celoten sistem obračuna davka, ohranja se dve stopnji DDV, ki ostaneta do leta 2008 še nespremenjeni; prag, pri katerem oseba postane davčni zavezanec, se dvigne na 25 tisoč evrov, hitreje se vrača presežek itn.
- Ostale spremembe: Zakon o davčnem postopku (poenostavlja postopek, zmanjšuje število obrazcev, odpravlja nepotrebno administracijo), Zakon o davku na promet nepremičnin (širi se obseg oprostitve plačila davka), Zakon o davku na dediščine in darila (poveča se progresija ki z zapustnikom niso v sorodu), Zakon o davku na vodna plovila (davčna stopnja se zmanjša glede na starost plovila in glede namena uporabe), Zakon o davku na izplačane plače (09 se bo prenehala plačevati davek na izplačane plače, ki v veljavnem sistemu pomeni precejšno obremenitev dela).

10 Evropska unija in javni sektor

10.1 Evropski socialni model

Ima naslednje značilnosti

- I. **Pokrivanje osnovnega socialnega varstva je intenzivno in skoraj univerzalno** članice EU v povprečju namenijo okoli ¼ svojega BDP za javne storitve (zdravstvo, soc.varstvo)
- II. **Prisotna je visoka stopnja povezanosti med državo in socialnimi partnerji na področju zaposlovanja in kolektivnih pogajanj** EU ima razvit stabilen sistem odnosov med delodajalci in delavci. EU je edina svetovna regija, kjer je večina zaposlenih po okriljem kolektivne pogodbe
- III. **Večina držav članic EU vzdržuje sistem večje enakosti plač in dohodkovne strukture kot drugje v svetu** v primeru socialnih transferov v državah članicah EU bi skoraj 40% gospodinjstev živelo v relativni revščini.

10.2 Proračun EU

EU ima že od svojega nastanka svoj proračun. Osnutek proračuna pripravi EVROPSKA KOMISIJA, ki ga predloži EU SVETU. Ko Svet predlog potrdi, ga v obravnavo predloži EVROPSKEMU PARLAMENTU. Ta ima pravico da z dopolnili poveča neobveznostne izdatke. Ko parlament ponudi svoje predloge, mora Svet EU popraviti osnutek in ga predložiti EU Parlamentu v drugo branje. Ta ga lahko sprejme ali zavrne.

Za proračun EU velja 6 temeljnih načel:

- ≈ **Enotnost** vključeni vsi prihodki in odhodki EU
- ≈ **Vsesplošnost** vsi prih.in odh.EU se zberejo in prikažejo v proračunu
- ≈ **Letni proračun** proračunsko leto traja od januarja do decembra
- ≈ **Uravnoveženost** prih. morajo biti izenačeni z odh. EU
- ≈ **Ločenost** prihodki se načrtujejo glede na vir, odhodki pa glede na namen
- ≈ **Enota izražanja** vsi zneski so izraženi v evrih

PRORAČUN EU:

≈ **PRIHODKI** izhajajo iz skupne carinske stopnje in ostalih skupnih zunanjetrgovinskih pristojbin, kmetijski prelevmani, premije in pristojbine, ki jih EU zbere preko zaščitnega sistema skupne kmetijske politike, deleži v prilivih DDV vsake članice, deleži BNP držav članic, ki je določen glede razvitost in zmožnost države članice.

≈ **ODHODKI**

- **Obvezni** izhajajo iz podpisanih sporazumov in sekundarnih pravnih virov, potrjuje jih Svet EU

-
- **Neobvezni** za izvajanje posameznih politik EU, glavno vlogo odločanja o neobveznih izdatkih ima EU Parlament.

10.3 Proračun EU in Slovenija

za Slovenijo vstop v EU pomeni:

- ≈ Obveznost plačevanja tradicionalnih lastnih virov (carine), prispevkov na osnovi DDV in BNP
- ≈ Omogočanje črpanje sredstev za kmetijstvo, razvoj podeželja, strukturno in kohezijsko politiko.

Na pogajanjih z EU so bila dogovorjena tudi **PAVŠALNA PLAČILA**, ki naj bi okrepila denarni tok in proračunski položaj. Slovenija si je zastavila 2 cilja:

- Da v obdobju 04-06 doseže boljši pozitivni proračunski položaj, kot ga je dosegla v letu pred pristopom
- Da za to obdobje 07-13 zagotovi takšen obseg in strukturo prilivov sredstev iz bruseljske blagajne, da ne bo neto plačnica v proračun EU.

Dosežene rešitve so skladne z obema ciljema. Oktobra 2002, je bila na EU vrhu v Bruslju odpravljena dilema ali bi SLO lahko bila plačnica v proračun.

10.4 Javna uprava SLO ob vstopu v EU

≈ Pri prevzemanju pravnega reda EU in vzpostavljanje administrativne usposobljenosti za njegovo izvajanje so bili vključeni organi vseh 3 vej oblasti sodne, izvršilne, zakonodajne

≈ Slo je bila večkrat deležna kritik glede administr.usposobljenosti. EU za to nima zavezujočega pravnega reda, vendar so države članice razvile standarde; javna uprava mora biti usmerjena k porabniku, povečati njeno učinkovitost, zanesljivost, strokovnost in politično nevtralnost

≈ Eden glavnih projektov, ki naj bi pripeljal do dviga administrativne usposobljenosti SLO, je **PROJEKT REFORME JAVNE UPRAVE**, ki pokriva področja:

- Razmerje med državo in državljani, kadar država odloča o njihovih pravicah in obv
- Javne uslužbenice
- Izgradnja institucij države

Za to potrebuje Slovenija sprejetje nekaterih zakonov

10.5 Članki: EU in javni sektor

Slo je iz EU proračuna dobila 18,5 milijona evrov več sredstev kot pa je vanj vplačala. Junija smo iz proračuna dobili velik priliv v znesku 51,7 milijona € za izvajanje skupne kmetijske politike.

Kohezijska in regionalna politika se osredotočata na prenovljeni načrt za rast in delovna mesta, ker imata modernejšo strukturo, ki vsebuje bolj strateški pristop. Njuno izvajanje bo zato učinkovitejše in preprostejše. Pravna podlaga za to pa vsebuje 5 uredb:

≈ **Splošna uredba**; vsebuje skupna načela, pravila, standarde za izvajanje skupnih skladov

≈ **Uredba o EU skladu za regionalni razvoj**; opredeljuje vlogo in področje

≈ **EU socialni sklad**; izvajal se bo v skladu z EU strategijo zaposlovanja

≈ **Kohezijski sklad**; pomoč na področju okolja in prometnih omrežij

≈ *Uvajanje EU skupine za ozemeljsko sodelovanje*

Ti skladi pa imajo v obdobju 07-13 tri cilje:

- ▶ *Konvergenca; krepitev rasti s krepitvijo pogojev in dejavnikov*
- ▶ *Regionalna konkurenčnost in zaposlovanje; namen krepitev regionalne konkurenčnosti in zaposlovanje z dvojnimi pristopom*
- ▶ *EU teritorialno sodelovanje; okrepiti čezmejno sodelovanje s skupnimi lokalnimi in regionalnimi pobudami*

KOHEZIJA – pomeni solidarnost med državami članicami, da bi regije postale bolj privlačne, inovativne, konkurenčne za življenje in delo. Koristi kohezijske politike so deležne najrevnejše regije in države in preko nje se vsako leto financira veliko projektov za napredek teh regij. Ta politika državam članicam nalaga obveznost reklame in obveščanja javnosti.

STRATEŠKE SMERNICE – je dokument, ki ga pripravlja Komisija, da bi pomagala regionalnim in nacionalnim organom oblasti pri posodabljanju njihovih gospodarstev in usklajevanju njihovega načrtovanja v skladu s splošno težnjo EU za višjo rast in več delovnih mest.